

Soru: Ölüm döşeğinde olan kişi, daha önceden tutmaya vakti ve kudreti olduğu halde tutmadığı oruçlar için ne yapmalıdır?

FETVA

Allah Teala “İçinizden kim bu aya yetişirse onu oruçlu geçirsin.”¹ buyurarak müminlere oruç tutmayı farz kılmaktadır. Bundan dolayı herhangi bir özürlü olmadan orucunu bozan kişi günahkar olur.² Nitekim Cenâb-ı Hak “Amellerinizi iptal etmeyin.”³ buyurarak başlanılan ibadetleri ikmal etmeyi emretmektedir. Ancak Allah ﷻ bir müminin, hastalık veya sefer halinde oruç tutmayabileceğini, bu iki durumun geçerli bir özür olduğunu bildirmekte ve bu kişilerin tutamadıkları oruçları güne gün kaza etmelerini emretmektedir.⁴

Oruç tutmaya gücü olmayanlar ise fidye verir.⁵ Nitekim Allah Rasulü de ﷺ “Kişi, Ramazan’da hastalandığından dolayı tutamadığı orucunu kaza edemediği ölüm döşeğine düşerse, onun adına fidye verilir.”⁶ buyurmaktadır. Bundan dolayı fakaha, ölüm döşeğinde olan kişinin daha önceden tutmaya vakti ve kudreti olduğu halde tutmadığı oruçların fidyasının verilmesine dair varislerine vasiyette bulunmasının vacip olduğunu ifade etmektedir.⁷ Bu hususta Hanefilerle Şafîiler arasında bir ihtilaf yoktur.⁸

Hanefilere göre kişi, tutmadığı oruçlar için fidye verilmesini vasiyet ederse varisler, terikesinin (ölenin geride bıraktığı mallar) teçhiz-tekfin masrafları ve borçlar ödendikten sonra geriye kalanın üçte birine tekabül eden kısmıyla bunu vermek zorundadır. Fidyeye tutarının terikenin üçte birinden fazla olması halinde ise, varisler fazlasını ödemek zorunda olmamakla birlikte tamamını karşılamaları evlâ olandır. Hiç vasiyet edilmemesi halinde ise varislerin, yakınlarının tutamadığı oruçlar için fidye verme zorunluluğu olmamakla birlikte bunu ödemeleri menduptur.⁹ Şafîî fakahasına göre ise, borç olarak kabul edildiğinden üçte birle sınırlandırılmadan fidyenin tamamı ödenir.¹⁰

¹ Bakara, 2/185. “فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ”

² Alâuddîn Ebu Bekir b. Mes’ûd el-Kâsânî, *Bedâiu’s-Senâi’ fi Tertibi’Şerâi’* (Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2010), 2/606.

³ Muhammed, 47/33. “وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ”

⁴ Bakara, 2/184.

⁵ Bkz. Bakara, 2/184.

⁶ Ebu Davud, Sıyam, 41 (Hadis No: 2401); Tirmizi, Savm, 23 (Hadis No: 718). “إِذَا مَرَضَ الرَّجُلُ فِي رَمَضَانَ، ثُمَّ مَاتَ وَلَمْ يَصُمْ أَطْعِمَ عَنْهُ”

⁷ el-Kâsânî, *Bedâiu’s-Senâi’ fi Tertibi’Şerâi’*, 2/625.

⁸ Ebü’l-Mehâsin Fahrülislâm Abdülvâhid b. İsmâîl b. Ahmed et-Taberî er-Rûyânî, *Bahrü’l-mezheb fi fîrû’i mezhebi’l-İmâm eş-Şafî’i* (Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2009), 3/280-281.

⁹ el-Kâsânî, *Bedâiu’s-Senâi’ fi Tertibi’Şerâi’*, 2/626.

¹⁰ Şemsuddîn Muhammed b. Muhammed el-Hatîb eş-Şirbînî, *Muğni’l-Muhtâc İlä Ma’rifeti Me’âni Elfâzi’l-Minhâc* (Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2011), 1/587.